DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
7. Sınıf · Türkçe · 11. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Millî Mücadele Sergisi / Kahraman Çocuklar (Bölüm 2): Yapılarına Göre Fiiller (Basit, Türemiş, Birleşik), Ek-Fiil ve Düşünceyi Geliştirme Yolları (T.D.7.17 / T.Y.7.21)

Bilgilendirici ve öyküleyici metinlerde düşünceyi geliştirme yollarını, ikna etme tekniklerini ve sınıflandırma yapısını çözümler (T.D.7.14-20 / T.O.7.14-20). · Fiilleri yapılarına göre (basit, türemiş ve kurallı/yardımcı fiilli/anlamca kaynaşmış birleşik fiiller) ve ek-fiilin görevlerini ayırt eder. · Birleşik fiillerin yazımı (ses düşmesi/türemesi kuralı ve kurallı birleşik fiiller) başta olmak üzere yazım ve noktalama kurallarını uygular (T.Y.7.21).

HATIRLAYALIM

- Yapım eki almayan fiiller **basit** (**okudu, geliyor**); isim veya fiil köküne yapım eki getirilerek oluşturulan fiiller **türemiş** (**başladı, sevindi, suladık**) fiildir.
- **Kurallı birleşik fiiller:** Yeterlik (**-ebil-**, olumsuzu **-ama-/-eme-**), tezlik (**-iver-**), sürerlik (**-edur-, -ekal-, -egel-**) ve yaklaşma (**-eyaz-**) olup daima **bitişik** yazılır.
- **Yardımcı fiilli birleşik fiillerde** (**et-, ol-**) ses düşmesi veya türemesi varsa bitişik (**sabretti, hissetti, kayboldu**), yoksa ayrı (**yardım etti, fark etti**) yazılır.
- **Ek-fiil (i-mek):** İsim soylu sözcükleri yüklem yapar (**kahramandı**) ve basit çekimli fiilleri birleşik zamanlı yapar (**geliyordu, çalışacakmış**).

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki fiil örneklerini sağ sütundaki yapı özellikleriyle eşleştiriniz.

☐ 1. okudular / gelmelisin
☐ 2. başladı / temizledik
☐ 3. başarabiliriz / gidiverdi
☐ 4. kulak asmak / göze girmek

a) Kurallı birleşik fiil (yeterlik ve tezlik)
b) Basit yapılı fiil (yapım eki almamış kök)
c) Türemiş yapılı fiil (yapım eki almış gövde)
d) Anlamca kaynaşmış (deyimleşmiş) birleşik fiil

2 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki birleşik fiillerin alt türünü ve doğru yazım biçimini (Bitişik / Ayrı) tabloya yazınız. İlk satır örnektir.

Kurallı Birleşik Fiiller
-ebil, -iver, -ekal, -eyaz
Daima BİTİŞİK yazılır
(çözebildik, bakakaldı)

Yardımcı Fiilli (et-, ol-)
Ses olayı varsa BİTİŞİK:
sabretti, hissetti
Yoksa AYRI: fark etti

Birleşik Fiil Örneği	Birleşik Fiil Alt Türü	Yazım Kuralı (T.Y.7.21)
1. çözebildik	Kurallı birleşik (Yeterlik)	
2. sabretti (sabır + etti)		
3. fark etti	Yardımcı fiilli birleşik	
4. bakakaldı		Bitişik yazılır

3 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun dil bilgisi ve anlatım kavramlarıyla tamamlayınız.

türemiş | yaklaşma | tezlik | tanık

1. Eylemin çabucak, ansızın yapıldığını bildiren '-iver-' ekiyle kurulan birleşik fiile _____ fiili denir.
2. Yazarın görüşünü desteklemek için uzman bir kişinin sözünü tırnak içinde aktarmasına _____ gösterme denir.
3. İsim veya fiil köklerine en az bir yapım eki getirilmesiyle oluşturulan fiillere _____ fiil adı verilir.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki cümle kartlarından hangisinde altı çizili yüklem yapıca **türemiş fiildir**?

1. Kart
Bayraklarla süsledik.

2. Kart
Hızlıca taşıyıverdi.

3. Kart
Erkenden ulaştı.

4. Kart
Emanete sahip çıktı.

(A) 1. Kart: Okul bahçesini bayraklarla süsledik.
(B) 2. Kart: Köylüler cephaneyi hızlıca taşıyıverdi.
(C) 3. Kart: Askerlerimiz cepheye sabah erkenden ulaştı.
(D) 4. Kart: Gençler şehitlerimizin emanetine sahip çıktı.

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Fiillerin yapısı, ek-fiil ve düşünceyi geliştirme yollarıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
'Aşamadık' (aş-a-ma-dı-k) fiili, yeterlik birleşik fiilinin olumsuz biçimi olduğu için yapıca birleşik fiildir.	☐	☐
'Fark etmek' ve 'terk etmek' birleşik fiilleri yardımcı fiille kurulduğu için bitişik yazılır.	☐	☐
Ek-fiil (i-mek), isim soylu sözcüklere gelerek onları yüklem yapar ve basit çekimli fiilleri birleşik zamanlı yapar.	☐	☐
Bir metinde istatistik ve yüzdelik verilerin paylaşılmasına 'tanık gösterme' adı verilir.	☐	☐

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki sergi tanıtım metninde sırasıyla hangi iki **düşünceyi geliştirme yoluna** başvurulmuştur?

Millî Mücadele Sergisi Tanıtım Kartı

1. Cümle: «Fedakârlık, vatan için her zorluğu göze almaktır.»

2. Cümle: «Örneğin Şerife Bacı ve Nezahat Onbaşı cepheye cephane taşıyarak tarihe geçmiştir.»

(A) Benzetme — Sayısal verilerden yararlanma
(B) Tanımlama — Örneklendirme
(C) Karşılaştırma — Tanık gösterme
(D) Tanık gösterme — Benzetme

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki yazım panosunda numaralanmış cümlelerin hangisinde birleşik fiilin yazımıyla ilgili **yazım yanlışı** yapılmıştır?

I. Zor günlerde sabretmeyi bildi.
II. Mektubu okuyunca hüzün hissetti.
III. Tehlikeyi uzaktan farketti.
IV. Köylüler askere yardım etti.

(A) I. cümlede ('sabretmeyi' ayrı yazılmalıydı)
(B) II. cümlede ('hissetti' ayrı yazılmalıydı)
(C) III. cümlede ('farketti' ayrı yazılmalıydı)
(D) IV. cümlede ('yardım etti' bitişik yazılmalıydı)

8 KISA CEVAP

Görseldeki iki cümlede yer alan ek-fiillerin (ek eylemlerin) hangi görevlerde kullanıldığını kısaca yazınız.

1. Cümle (İsim Soylu)	2. Cümle (Birleşik Zaman)
«Dedem o yıllarda cesur bir çocukmuş (çocuk-imiş).»	«Cepheye her gün su taşıyordu (taşı-yor-idi).»
İsmi yüklem yaptı	Birleşik zamanlı fiil yaptı

9 SIRALAMA

Görseldeki cümleleri yüklemlerinin anlamına göre **1) Yeterlik, 2) Tezlik, 3) Sürerlik, 4) Yaklaşma** kurallı birleşik fiil sırasıyla 1'den 4'e kadar sıralayınız.

Yeterlik	Tezlik	Sürerlik	Yaklaşma
-ebil- (aşabilir)	-iver- (ulaştırıverdi)	-ekal- (bakakaldı)	-eyaz- (düşeyazdı)

- [ ] Küçük kurye mektubu komutana hemen ulaştırıverdi. (Tezlik: -iver-)
- [ ] Milletimiz birlik oldukça her güçlüğü aşabilir. (Yeterlik: -ebil-)
- [ ] Buzlu yolda koşan çocuk merdivende düşeyazdı. (Yaklaşma: -eyaz-)
- [ ] Ziyaretçiler sergideki kağnı fotoğrafına bakakaldı. (Sürerlik: -ekal-)

10 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki dörtlükte altı çizili fiillerden hangisi **yeterlik kurallı birleşik fiilinin olumsuz** biçimidir?

Bir Hilal Uğruna Dörtlüğü

«Yürüdü kağnılar, fırtınada durmadı / Çelikten irademiz asla bükülmez
Bu sarp siperleri düşman aşamaz / Bağımsızlık meşalesi hiç sönmeyecek!»

İpucu: Olumlusu «-ebilir / -abilir» olan fiili bulunuz.

(A) durmadı (Basit fiil olumsuzu)
(B) bükülmez (Türemiş fiil olumsuzu)
(C) aşamaz (aş-a-bilir → aş-a-maz)
(D) sönmeyecek (Basit fiil olumsuzu)

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki dil bilgisi kavramlarını kutulara yazınız. Numaralı harflerle «iş, oluş veya hareket bildiren sözcük türü (fiil)» kavramını bulunuz.

Fiile '-iver-' getirilerek yapılan ve çabukluk bildiren birleşik fiil — ☐☐☐☐☐☐
Gücü yetme veya olasılık bildiren '-ebil-' kurallı birleşik fiili — ☐☐☐☐☐☐☐
En az iki sözcüğün yeni bir eylem için kaynaşmasıyla oluşan fiil yapısı — ☐☐☐☐☐☐☐
Köküne yapım eki getirilerek oluşturulmuş fiil gövdesi — ☐☐☐☐☐☐☐
'Bu nedir?' sorusuna yanıt veren düşünceyi geliştirme yolu — ☐☐☐☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki konuşma balonunda Atatürk'ün sözüne yer verilmesi hangi düşünceyi geliştirme ve ikna etme tekniğidir? Metne katkısını açıklayınız.

Millî Mücadelede Anadolu Kadını

Atatürk bir konuşmasında şöyle demiştir:
«Dünyada hiçbir milletin kadını, ben Anadolu kadınından fazla çalıştım diyemez!»

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.